

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ
S.Z. ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 66702/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

21 Ιουνίου 2018

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 παρ. 2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να υποστεί αναθεωρήσεις στη φάση της εκδοτικής επιμέλειας.

Στην υπόθεση S.Z. κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), αφού συνεδρίασε σε Σώμα αποτελούμενο από τους:

Kristina Pardalos, *Πρόεδρο,*

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Aleš Pejchal,

Ksenija Turković,

Armen Harutyunyan,

Pauline Koskelo,

Tim Eicke, *Δικαστές,*

και τη Renata Degener, *Βοηθό Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού συσκέφθηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 29 Μαΐου 2018,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την τελευταία ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση αποτελεί απόρροια της προσφυγής υπ' αριθ. 66702/13 κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») στις 22 Οκτωβρίου 2013 από τον S.Z., υπήκοο Συρίας («ο προσφεύγων»). Ο Αντιπρόεδρος του Τμήματος έκανε δεκτό το αίτημα του προσφεύγοντος να τηρηθεί η ανωνυμία του (Κανόνας 47 παρ. 4 του Κανονισμού του Δικαστηρίου).
2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από την κα Ε.-Λ. Κούτρα, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους αντιπροσώπους του Πληρεξουσίου της, κα Ε. Τσαούση, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, και κ. Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Στις 7 Νοεμβρίου 2016 τα παράπονα σχετικά με τις συνθήκες και τη νομιμότητα της κράτησης του προσφεύγοντος, καθώς και το παράπονο σχετικά με τη διαδικασία αμφισβήτησης της νομιμότητας της κράτησής του, κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση, ενώ η υπόλοιπη προσφυγή κηρύχθηκε απαράδεκτη σύμφωνα με τον Κανόνα 54 παρ. 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1984 και ζει στην Αθήνα.

A. Διαδικασίες σχετικά με την απέλαση και κράτηση του προσφεύγοντος

5. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2013 ο προσφεύγων συνελήφθη στην Αθήνα για κατοχή πλαστού γαλλικού διαβατηρίου. Παραπέμφθηκε στον εισαγγελέα, ο οποίος του άσκησε ποινική δίωξη.

6. Στις 24 Σεπτεμβρίου 2013, με την απόφαση αριθ. 46181/2013 του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, ο προσφεύγων καταδικάστηκε σε δεκάμηνη φυλάκιση για χρήση πλαστού εγγράφου, ψευδή ανωμοτί κατάθεση και παράνομη είσοδο στη χώρα. Μετά την απαγγελία της απόφασης, ο προσφεύγων άσκησε έφεση με ανασταλτικό χαρακτήρα.

7. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2013 ο προσφεύγων συνελήφθη εκ νέου και, με την απόφαση αριθ. 538848/1-α/25.9.2013 του Διευθυντή της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, τέθηκε υπό διοικητική κράτηση εν αναμονή της απέλασής του από τη χώρα.

8. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2013 ο Διευθυντής της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής διέταξε την απέλαση του προσφεύγοντος διότι είχε εισέλθει παράνομα στη χώρα, δεν κατείχε έγκυρη άδεια παραμονής, κρινόταν επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και είχε καταδικαστεί από ποινικό δικαστήριο για κατοχή πλαστών εγγράφων. Επιπλέον, αποφάσισε να μη θέσει στον προσφεύγοντα προθεσμία για να αναχωρήσει αυτοβούλως από τη χώρα, αλλά να παραμείνει αυτός υπό κράτηση μέχρι την εκτέλεση της διαταγής απέλασης, για περίοδο έως έξι μηνών, καθώς ο προσφεύγων ήταν επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη για τους προαναφερθέντες λόγους.

9. Ο προσφεύγων αναφέρει ότι ενημερώθηκε για τις αποφάσεις αυτές στις 30 Σεπτεμβρίου 2013. Επίσης, υποστηρίζει ότι είχε καταθέσει αντιρρήσεις κατά της κράτησής του με φαξ που έστειλε η δικηγόρος του στις 27 Σεπτεμβρίου 2013, οι οποίες δεν πρωτοκολλήθηκαν. Με τις αντιρρήσεις αυτές κατέθεσε και αίτηση διεθνούς προστασίας.

10. Στις 4 Οκτωβρίου 2013 ο προσφεύγων προσέφυγε κατά της απόφασης απέλασης στο Διευθυντή της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, καταθέτοντας ταυτόχρονα και αίτηση διεθνούς προστασίας. Στις 7 Οκτωβρίου 2013 η αίτηση

διεθνούς προστασίας του προσφεύγοντος διαβιβάστηκε στο Τμήμα Ασύλου. Την επόμενη ημέρα η προσφυγή του κατά της απόφασης απέλασής του απορρίφθηκε.

11. Στις 8 Οκτωβρίου 2013 ο προσφεύγων κατέθεσε αντιρρήσεις κατά της κράτησής του ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών (πρώτες αντιρρήσεις). Ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι είχε ήδη καταθέσει αντιρρήσεις πριν από την έκδοση της απόφασης απέλασης, χωρίς όμως αυτές να ληφθούν υπόψη. Αναφερόμενος στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Tabesh κατά Ελλάδος* (αριθ. προσφυγής 8256/07, 26 Νοεμβρίου 2009), υποστήριξε ότι η κράτησή του ήταν παράνομη διότι η απέλασή του στη Συρία ήταν αδύνατη καθώς οι εχθροπραξίες μαίνονταν στη χώρα αυτή. Επίσης, υποστήριξε ότι ήταν αιτών άσυλο και ότι οι συνθήκες κράτησής του στο Αστυνομικό Τμήμα Ζωγράφου ήταν πολύ κακές.

12. Στις 10 Οκτωβρίου 2013 η Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών απέρριψε τις αντιρρήσεις του προσφεύγοντος. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης υπ' αριθ. 5563/2013, δεν ήταν σαφές αν ο προσφεύγων είχε όντως καταθέσει τις πρώτες αντιρρήσεις. Μέχρι την ημερομηνία εκείνη δεν είχε προσκομίσει αποδείξεις ότι είναι Σύρος, ενώ μπορούσε να έχει καταθέσει αίτηση χορήγησης ασύλου στο διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Ζωγράφου. Επίσης, η νομιμότητα της κράτησης του προσφεύγοντος δεν επηρεαζόταν από τις συνθήκες κράτησής του, οι οποίες σε κάθε περίπτωση ήταν ανεκτές, λαμβάνοντας υπόψη τη δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας και το γεγονός ότι είχε παρέλθει μικρό χρονικό διάστημα από τη σύλληψη του προσφεύγοντος.

13. Στις 18 Οκτωβρίου 2013 ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στην Περιφερειακή Υπηρεσία Ασύλου Αττικής, όπου επανέφερε την αίτηση χορήγησης ασύλου. Την ίδια ημέρα ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής εξέδωσε απόφαση με την οποία τροποποιούσε τη νομική βάση της κράτησης του προσφεύγοντος, η οποία πλέον βασιζόταν στο ότι ο προσφεύγων ήταν επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή και την εθνική ασφάλεια και η κράτησή του ήταν αναγκαία για την ταχεία διεκπεραίωση της αίτησης ασύλου του. Επίσης, με την απόφαση αυτή ανεστάλη η ισχύς της διαταγής απέλασης του προσφεύγοντος υπ' αριθ. 538848/1-Z. Ο προσφεύγων αμφισβήτησε την ημερομηνία της προαναφερθείσας απόφασης ενώπιον των εθνικών αρχών,

ισχυριζόμενος ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε αρκετές ημέρες αργότερα και χρονολογήθηκε αναδρομικά.

14. Στις 21 Οκτωβρίου 2013 ο προσφεύγων παρέδωσε το συριακό δελτίο ταυτότητάς του στο Αστυνομικό Τμήμα Ζωγράφου. Επίσης, ισχυρίζεται ότι υπέβαλε μέσω της δικηγόρου του αίτηση ζητώντας να λάβει γνώση της απόφασης με την οποία είχε τεθεί υπό κράτηση, ειδάλλως να αφεθεί ελεύθερος σε περίπτωση που δεν υφίστατο τέτοια απόφαση.

15. Στις 23 Οκτωβρίου 2013 ο προσφεύγων κατέθεσε αντιρρήσεις κατά της κράτησής του, ζητώντας την ανάκληση της απόφασης υπ' αριθ. 5563/2013 (δεύτερες αντιρρήσεις). Στις αντιρρήσεις του αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι είχε αποδείξει ότι ήταν υπήκοος Συρίας παραδίδοντας το δελτίο ταυτότητάς του στις αστυνομικές αρχές και ότι έπρεπε να αφεθεί ελεύθερος καθώς η απέλασή του ήταν αδύνατον να εκτελεστεί. Επίσης, αναφέρθηκε στην κατάθεση αίτησης ασύλου στην Υπηρεσία Ασύλου στις 18 Οκτωβρίου. Επιπλέον, ανέφερε ότι διέθετε διεύθυνση μόνιμης κατοικίας, καταθέτοντας μισθωτήριο που είχε συνάψει ο αδελφός του και ένορκη βεβαίωση με την οποία ο αδελφός του βεβαίωνε ότι θα τον φιλοξενούσε.

16. Στις 25 Οκτωβρίου 2013 η Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών απέρριψε τις αντιρρήσεις του προσφεύγοντος. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης υπ' αριθ. 5772/2013, ο προσφεύγων δεν είχε ακόμα καταχωρηθεί ως αιτών άσυλο αλλά η διαδικασία βρισκόταν σε εξέλιξη, λαμβάνοντας υπόψη το από 24 Οκτωβρίου 2013 έγγραφο της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής σύμφωνα με το οποίο ο προσφεύγων είχε εκφράσει τη βούλησή του να καταθέσει αίτηση ασύλου στις 7 Οκτωβρίου 2013, η οποία όμως δεν είχε καταχωρηθεί ακόμα από τη νέα Υπηρεσία Ασύλου. Επίσης, το μισθωτήριο δεν αποδείκνυε ότι ο προσφεύγων διέθετε διεύθυνση μόνιμης κατοικίας, αφού μπορούσε εύκολα να αλλάξει διεύθυνση ενόψει του γεγονότος ότι είχε ήδη συλληφθεί για ποινικό αδίκημα.

17. Στις 1 Νοεμβρίου 2013 διεξήχθη συνέντευξη σχετικά με την αίτηση ασύλου του προσφεύγοντος ενώπιον της Περιφερειακής Υπηρεσίας Ασύλου Αττικής.

18. Στις 8 Νοεμβρίου 2013 ο προσφεύγων κατέθεσε αντιρρήσεις κατά της κράτησής του ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ζητώντας την ανάκληση των αποφάσεων υπ' αριθ. 5563/2013 και 5772/2013 (τρίτες αντιρρήσεις). Αναφέρθηκε στην

επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του και ζήτησε να αφεθεί ελεύθερος για τον πρόσθετο λόγο ότι, σύμφωνα με εγκύκλιο της Ελληνικής Αστυνομίας, ακόμα και οι Σύροι που δεν έχουν ζητήσει άσυλο πρέπει να μην τίθενται υπό κράτηση. Επίσης, κατέθεσε συμπληρωματικές παρατηρήσεις αμφισβητώντας την ημερομηνία της απόφασης με την οποία τροποποιήθηκε η νομική βάση της κράτησής του.

19. Στις 13 Νοεμβρίου 2013 οι αντιρρήσεις του απορρίφθηκαν με την απόφαση υπ' αριθ. 5935/2013. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης αυτής, ο προσφεύγων είχε εισαχθεί σε νοσοκομείο στις 9 Νοεμβρίου 2013 και έλαβε εξιτήριο με φαρμακευτική αγωγή και διάγνωση ότι δεν υπήρχαν ενδείξεις σημαντικής ενεργής ψυχοπαθολογίας. Επίσης, οι αντιρρήσεις του προσφεύγοντος σχετικά με την ημερομηνία της απόφασης με την οποία τροποποιήθηκε η νομική βάση της κράτησής του απορρίφθηκαν ως αβάσιμες.

20. Στις 12 Νοεμβρίου 2013 χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα καθεστώς πρόσφυγα με την απόφαση υπ' αριθ. 10664/2013 και ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος την επόμενη ημέρα μετά την ανάκληση της απόφασης επιστροφής υπ' αριθ. 538848/1-β που είχε εκδοθεί στις 28 Σεπτεμβρίου 2013.

21. Στις 27 Νοεμβρίου 2013 ο προσφεύγων κατέθεσε αίτηση ακύρωσης της από 28 Σεπτεμβρίου 2013 απόφασης του Διευθυντή της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής με την οποία είχε αποφασιστεί να επιστραφεί στη χώρα καταγωγής του και να τεθεί υπό κράτηση ενόψει της απέλασής του. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε διότι δεν είχε υπογραφεί από δικηγόρο και δεν είχε καταβληθεί η σχετική αμοιβή.

B. Οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος

1. *Περιγραφή των συνθηκών κράτησης από τον προσφεύγοντα*

22. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι συνθήκες κράτησής του στο Αστυνομικό Τμήμα Ζωγράφου υπήρξαν πολύ κακές. Ο χώρος κράτησής του βρισκόταν σε ένα υπόγειο με υγρασία και ανεπαρκή αερισμό. Το κελί ήταν βρώμικο και επικρατούσε συνωστισμός. Η ποιότητα του φαγητού ήταν πολύ κακή. Δεν υπήρχε δυνατότητα προαυλισμού ούτε υφίσταντο άλλες δραστηριότητες αναψυχής. Οι προαναφερθείσες συνθήκες προκαλούσαν κίνδυνο μεταδοτικών νόσων. Επιπλέον, δεν υπήρχε παροχή ιατρικής περίθαλψης. Ενόψει των ανωτέρω, η σωματική και ψυχική υγεία του προσφεύγοντος επιδεινώθηκε.

2. *Περιγραφή των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος από την Κυβέρνηση*

23. Η Κυβέρνηση ανέφερε ότι το κρατητήριο του Αστυνομικού Τμήματος Ζωγράφου βρισκόταν στο υπόγειο του κτιρίου και αποτελούνταν από τρεις κοιτώνες, ο καθένας από τους οποίους είχε εμβαδόν 12 τ.μ. και χωρητικότητα τριών κρατουμένων. Υπήρχε επίσης επιπλέον χώρος 7,67 τ.μ. έξω από τους κοιτώνες. Το κρατητήριο διέθετε τουαλέτα και ντους με ζεστό νερό, στο οποίο οι κρατούμενοι είχαν πρόσβαση όλο το 24ωρο. Το κρατητήριο δεν διέθετε κρεβάτια, αλλά κάθε κρατούμενος είχε στη διάθεσή του στρώμα σε καλή κατάσταση και δύο με τρεις κουβέρτες, οι οποίες πλένονταν και αντικαθίσταντο συχνά.

24. Ο χώρος είχε επαρκή φωτισμό, αερισμό και θέρμανση. Επιπλέον, έξω από τους κοιτώνες υπήρχαν ανεμιστήρες που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κατά τους θερινούς μήνες. Ο αριθμός των κρατουμένων κατά την περίοδο κράτησης του προσφεύγοντος παρουσίασε διακυμάνσεις, αλλά ποτέ δεν υπερέβη τους εννέα. Ο χώρος καθαριζόταν καθημερινά από συνεργείο καθαριότητας και γινόταν απολύμανση μία φορά το μήνα. Τα γεύματα, τρία την ημέρα, προμήθευε ιδιωτική εταιρία εστίασης.

25. Στο χώρο είχαν ελεύθερη πρόσβαση διεθνείς οργανισμοί και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Υπήρχε επισκεπτήριο δύο φορές την ημέρα για συγγενείς και φίλους, ενώ οι κρατούμενοι είχαν ελεύθερη πρόσβαση σε τηλεόραση και καρτοτηλέφωνα.

26. Υπήρξε μέριμνα για την υγεία του προσφεύγοντος. Συγκεκριμένα, διακομίστηκε στην ψυχιατρική κλινική του Νοσοκομείου «Σωτηρία», όπου τον εξέτασε ψυχίατρος, ο οποίος γνωμάτευσε ότι ο προσφεύγων δεν παρουσίαζε σημαντική ενεργή ψυχοπαθολογία και του συνταγογράφησε αγχολυτικά φάρμακα.

II. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

27. Το συναφές εθνικό δίκαιο και πρακτική περιγράφονται στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Barjamaj κατά Ελλάδος* (αριθ. προσφυγής 36657/11, παρ. 17-22, 2 Μαΐου 2013).

28. Επιπλέον, σύμφωνα με την εγκύκλιο υπ' αριθ. 71778/13/511278 που εξέδωσε η Ελληνική Αστυνομία στις 9 Απριλίου 2013, η κράτηση ταυτοποιημένων Σύρων υπηκόων αναστελλόταν αυτομάτως για ένα εξάμηνο, το οποίο θα ανανεωνόταν εφόσον η κατάσταση στη Συρία παρέμενε αμετάβλητη, ενόψει του γεγονότος ότι η απέλασή τους δεν ήταν δυνατή.

III. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

A. Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων («η CPT»)

29. Μετά την επίσκεψή της στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 2013, η CPT εξέδωσε την από 16 Οκτωβρίου 2014 έκθεσή της (CPT/Inf (2014) 26), στην οποία ανέφερε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«36. Η CPT έχει τονίσει κατ' επανάληψη ότι τα κρατητήρια των αστυνομικών τμημάτων του κέντρου της Αθήνας είναι εντελώς ακατάλληλα για τη φιλοξενία κρατουμένων για διάστημα άνω των 24 ωρών. Και όμως, εξακολουθούν να κρατούνται άτομα σε αυτούς τους χώρους επί μήνες.

60. ...

Η αντιπροσωπεία επίσης συνάντησε αρκετούς Σύρους υπηκόους που παρέμεναν υπό κράτηση, κατά το χρόνο της επίσκεψης, τόσο σε αστυνομικά όσο και σε συνοριακά κρατητήρια, αλλά και σε κέντρα κράτησης εν αναμονή της αναχώρησής τους. Μερικοί από αυτούς βρίσκονταν ήδη υπό κράτηση επί σειρά μηνών, παρά το γεγονός ότι πολλοί ενδέχεται να χρειάζονταν διεθνή προστασία και δεν ήταν δυνατόν να επιστραφούν λόγω της εφαρμογής της αρχής της μη επαναπροώθησης.»

B. Εκθέσεις της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες

30. Από το Μάρτιο του 2012 η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες έχει εκδώσει διάφορα έγγραφα σχετικά με τη σύρραξη στη Συρία, μεταξύ των οποίων τη «Θέση σχετικά με τις επιστροφές στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας» και, αργότερα, τα «Ζητήματα διεθνούς προστασίας σχετικά με άτομα που διαφεύγουν από την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας», καθώς και επικαιροποιήσεις τους. Το τελευταίο έγγραφο που εκδόθηκε όταν έλαβαν χώρα τα επίμαχα συμβάντα ήταν η «Επικαιροποίηση Ι», που δημοσιεύθηκε το Δεκέμβριο του 2012. Ακολουθούν αποσπάσματά του:

«2. Τον Ιούλιο του 2012, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού χαρακτήρισε τη σύρραξη στη Συρία ως μη διεθνή ένοπλη σύρραξη, γεγονός που σημαίνει ότι το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο εφαρμόζεται σε όλες τις περιοχές όπου διεξάγονται εχθροπραξίες...

3. Τα Ηνωμένα Έθνη και τα μέσα εξακολουθούν να αναφέρουν συνεχή περιστατικά βίας και δολοφονιών στη Συρία. Από την αρχή των αναταραχών το Μάρτιο του 2011 υπάρχουν αναφορές σοβαρών, εκτεταμένων και συστηματικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, εκτελέσεων χωρίς δίκη, βασανιστηρίων, αυθαίρετης κράτησης και χρήσης βαρέων όπλων κατά αμάχων...

4. ... Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες χαρακτηρίζει τη φυγή των αμάχων από τη Συρία ως προσφυγική κίνηση. Οι Σύροι άμαχοι και τα άτομα που είχαν τη συνήθη κατοικία τους στη Συρία θα συνεχίσουν να χρειάζονται διεθνή προστασία έως ότου η κατάσταση στη Συρία βελτιωθεί και επιτρέψει την εθελούσια επιστροφή τους σε συνθήκες ασφάλειας και αξιοπρέπειας. Σύροι και συνήθεις κάτοικοι Συρίας χρήζοντες διεθνούς προστασίας που προσεγγίζουν την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και τις οικείες κυβερνήσεις υποδοχής έχουν καταγραφεί ή καταγράφονται, κατά περίπτωση, ως άτομα που ζητούν διεθνή προστασία και τους παρέχεται βοήθεια. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ενθαρρύνει τα Κράτη να μεριμνήσουν ώστε να εξασφαλίζεται στους νεοεισερχόμενους διεθνής προστασία και τα συναφή δικαιώματα, η μορφή των οποίων μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το πώς εξελίσσεται η κατάσταση στη Συρία και ανάλογα με την ικανότητα διεκπεραίωσης και υποδοχής των χωρών που τους υποδέχονται.

8. Ενώ η πλειοψηφία των Σύρων και άλλων που φεύγουν από τη χώρα φαίνεται να παραμένει στην περιοχή, υπάρχουν αυξανόμενοι αριθμοί ατόμων που καταφθάνουν σε πιο μακρινές χώρες και καταθέτουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας. Όταν αυτές οι αφίξεις γίνονται σε χώρες με παγιωμένα συστήματα ασύλου, πρέπει να εξασφαλίζονται πρόσβαση στο έδαφος της χώρας, διαδικασίες ασύλου και κατάλληλα δικαιώματα υποδοχής, ενώ οι αιτήσεις τους πρέπει να διεκπεραιώνονται μέσω δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών. Κράτηση των αιτούντων άσυλο πρέπει να γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ως μέτρο έσχατης προσφυγής. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες θεωρεί ότι πολλοί Σύροι που ζητούν διεθνή προστασία ενδέχεται να πληρούν τα κριτήρια του ορισμού του πρόσφυγα βάσει της Σύμβασης του 1951 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, αφού σε πολλές

περιπτώσεις ο βάσιμος φόβος δίωξής τους συνδέεται με έναν από τους λόγους που προβλέπει η Σύμβαση.

9. Καθώς η κατάσταση στη Συρία είναι ρευστή και μπορεί να παραμείνει αβέβαιη για αρκετό χρόνο, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες εκτιμά το γεγονός ότι οι Κυβερνήσεις έχουν λάβει μέτρα για την αναστολή της αναγκαστικής επιστροφής Σύρων υπηκόων ή ατόμων που έχουν τη συνήθη κατοικία τους στη Συρία, συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν καταθέσει αιτήσεις ασύλου οι οποίες απορρίφθηκαν. Τα μέτρα αυτά πρόκειται να εφαρμοστούν έως ότου η κατάσταση στη Συρία όσον αφορά την ασφάλεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα βελτιωθεί επαρκώς ώστε να επιτρέπει την ασφαλή, αξιοπρεπή και διατηρήσιμη επιστροφή. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες συνεχίζει να συνιστά θερμά στα Κράτη να διατηρήσουν προς το παρόν σε ισχύ την αναστολή όλων των επιστροφών στη Συρία έως ότου αξιολογηθεί πότε η αλλαγή της κατάστασης στη χώρα θα επιτρέπει την επιστροφή τους σε συνθήκες ασφάλειας και αξιοπρέπειας.»

31. Νεότερη επικαιροποίηση δημοσιεύθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2013, σύμφωνα με την οποία η ένοπλη σύρραξη στη Συρία συνέχιζε να κλιμακώνεται, με αποτέλεσμα μια τεράστια ανθρωπιστική κρίση, και οι εχθροπραξίες είχαν επεκταθεί σταθερά, χωρίς να αφήνουν καμία περιοχή στη Συρία ανεπηρέαστη από τη σύρραξη και τις τεράστιες ανθρωπιστικές επιπτώσεις της. Επιπλέον, σύμφωνα με τις ειδήσεις, η σύρραξη χαρακτηριζόταν από αδιαφορία για την προστασία των αμάχων, καθώς οι αντιμαχόμενοι είχαν παραβιάσει κατ' επανάληψη το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και διαπράξει άλλες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καταχρήσεις. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, οι περισσότεροι Σύροι που ζητούσαν διεθνή προστασία πιθανόν να πληρούσαν τα κριτήρια του ορισμού του πρόσφυγα και ήταν απαραίτητο να παρασχεθούν επαρκείς εγγυήσεις για τη μη επαναπροώθησή τους. Επιπλέον, έκρινε σκόπιμο να επανεξεταστούν οι αιτήσεις ασύλου Σύρων που είχαν απορριφθεί στο παρελθόν.

32. Στο έγγραφό της με τίτλο «Σύροι στην Ελλάδα: Ζητήματα προστασίας και συστάσεις της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες», το οποίο δημοσιεύθηκε στις 17 Απριλίου 2013, η Υπηρεσία Ελλάδος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες συνέστησε στα Κράτη να

αναστείλουν προσωρινά την αναγκαστική επιστροφή στη Συρία Σύρων υπηκόων και ατόμων που έχουν τη συνήθη κατοικία τους στη Συρία ή στα γειτονικά κράτη. Ο οργανισμός κάλεσε επίσης τις ελληνικές αρχές να μη διατάσσουν τη διοικητική κράτηση Σύρων και να αναστείλουν την εφαρμογή διαταγών απέλασης ή αποφάσεων επιστροφής χωρίς καθυστέρηση. Χαιρέτισε την πρόσφατη έκδοση εγκυκλίου της Ελληνικής Αστυνομίας με την οποία αναστελλόταν η εκτέλεση διοικητικών αποφάσεων κράτησης, απέλασης και επιστροφής Σύρων που δεν διαθέτουν έγκυρα έγγραφα και διέτασσε την απελευθέρωση Σύρων που βρίσκονταν ήδη υπό κράτηση (βλ. παραπάνω παρ. 28).

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

33. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι συνθήκες κράτησής του στο Αστυνομικό Τμήμα Ζωγράφου παραβίασαν το δικαίωμά του να μην υποβληθεί σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπων ή εξευτελιστικάς.»

A. Επί του παραδεκτού

34. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, πέραν του παραπόνου σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του, ο προσφεύγων, στις παρατηρήσεις του που υπέβαλε στις 31 Μαΐου 2017, διατύπωσε παράπονο και βάσει του διαδικαστικού σκέλους του άρθρου 3 της Σύμβασης. Συγκεκριμένα, υποστήριξε ότι είχε επιστήσει την προσοχή των εθνικών αρχών στα ζητήματα σχετικά με την κράτησή του, αλλά αυτές δεν διεξήγαγαν έρευνα. Όμως, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το παράπονο αυτό εκφράστηκε για πρώτη φορά από τον προσφεύγοντα στις από 31 Μαΐου 2017 παρατηρήσεις του και συνεπώς πρέπει να απορριφθεί ως εκπρόθεσμο, αφού κατατέθηκε μετά τη λήξη της εξαμήνης προθεσμίας.

35. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το παράπονο του προσφεύγοντος σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του δεν είναι προδήλως αβάσιμο κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 εδ. α' της Σύμβασης. Επιπλέον, σημειώνει ότι δεν είναι απαράδεκτο για άλλους λόγους. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

36. Παραπέμποντας στη δική του περιγραφή των συνθηκών κράτησής του, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο σε πολλές περιπτώσεις έχει διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 3 λόγω των συνθηκών κράτησης των προσφευγόντων σε αστυνομικά κρατητήρια εν αναμονή της απέλασής τους όταν η διάρκεια της κράτησής τους υπερέβαινε τον ένα μήνα. Ισχυρίζεται ότι έχει τεκμηριώσει πλήρως το παράπονό του ενώπιον του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων.

37. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν έχει τεκμηριώσει το παράπονό του. Συγκεκριμένα, δεν περιέγραψε τις γενικές συνθήκες κράτησής του και πώς τον επηρέαζαν προσωπικά. Είχε μόνο χρησιμοποιήσει αόριστες και γενικές εκφράσεις, χωρίς να διατυπώνει συγκεκριμένα παράπονα σχετικά με την προσωπική του κατάσταση. Παραπέμποντας στη δική της περιγραφή των συνθηκών κράτησής του, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, οι συνθήκες ήταν επαρκείς και δεν είχαν υπερβεί τον αναπόφευκτο βαθμό ταλαιπωρίας που είναι εγγενής στο μέτρο της κράτησης.

38. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι έχει ιδιαίτερη συναίσθηση των αντικειμενικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι προσφεύγοντες κατά τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων για την τεκμηρίωση των ισχυρισμών τους σχετικά με τις συνθήκες κράτησής τους. Εν τούτοις, και στην περίπτωση αυτή οι προσφεύγοντες οφείλουν να παρέχουν μια λεπτομερή και συνεπή παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών για τα οποία παραπονούνται (βλ. *Muršić κατά Κροατίας* [GC], αριθ. προσφυγής 7334/13, παρ. 127, ECHR 2016). Όσον αφορά τις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, το Δικαστήριο σημειώνει κατ' αρχάς ότι ο προσφεύγων, αν και συνοπτικά, έχει τεκμηριώσει επαρκώς τα κύρια παράπονά του σχετικά με το χώρο κράτησής του – δηλ. ότι βρισκόταν στο υπόγειο του αστυνομικού τμήματος, με αποτέλεσμα ο φωτισμός και ο αερισμός να είναι ανεπαρκείς, ότι δεν υπήρχε δυνατότητα προαυλισμού και ότι ο χώρος ήταν βρώμικος. Επίσης, υποστήριξε ότι η κράτηση σε αστυνομικό τμήμα για παρατεταμένο χρόνο συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 per se.

39. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι οι θέσεις των διαδίκων αποκλίνουν, ιδίως σε σχέση με την ποιότητα του φαγητού που προσφερόταν στο Αστυνομικό Τμήμα

Ζωγράφου, την καθαριότητα του χώρου και την επάρκεια του φωτισμού και αερισμού των κελιών. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει όμως ότι, όταν υπάρχει διαφωνία σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, δεν είναι αναγκαίο να εξακριβώσει την αλήθεια κάθε διαφιλονικούμενου στοιχείου. Μπορεί να διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης βάσει περιστατικών που του παρουσιάστηκαν και τα οποία η Κυβέρνηση δεν κατάφερε να αντικρούσει (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, *Grigoryevskikh κατά Ρωσίας*, αριθ. προσφυγής 22/03, παρ. 55, 9 Απριλίου 2009).

40. Το Δικαστήριο σημειώνει, εν προκειμένω, ότι έχει σε πολλές περιπτώσεις εξετάσει τις συνθήκες κράτησης σε αστυνομικά κρατητήρια ατόμων που είχαν προφυλακιστεί ή τεθεί υπό κράτηση εν αναμονή της απέλασής τους και έκρινε ότι παραβίασαν το άρθρο 3 της Σύμβασης (βλ. *Σιάσιος κ.λπ. κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 30303/07, 4 Ιουνίου 2009, *Βαφειάδης κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 24981/07, 2 Ιουλίου 2009, *Shunaev κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 8249/07, 29 Οκτωβρίου 2009, *Tabesh κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 8256/07, 26 Νοεμβρίου 2009, *Εφραιμίδη κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 33225/08, 21 Ιουνίου 2011, *Ασλάνης κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 36401/10, 17 Οκτωβρίου 2013, *Αδαμαντίδης κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 10587/10, 17 Απριλίου 2014, και *Καβούρης κ.λπ. κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 73237/12, 17 Απριλίου 2014). Πέρα από τις ειδικές ελλείψεις που χαρακτήριζαν την κράτηση των προσφευγόντων σε καθεμιά από τις παραπάνω υποθέσεις, και ιδίως το πρόβλημα του υπερπληθυσμού, την αδυναμία προαυλισμού, τις κακές συνθήκες υγιεινής και την κακή ποιότητα του φαγητού, το Δικαστήριο βάσισε τη διαπίστωσή του περί παραβίασης του άρθρου 3 στη φύση των αστυνομικών κρατητηρίων αυτή καθ' εαυτήν, καθώς τα κρατητήρια αυτά προορίζονται για βραχυχρόνια κράτηση προσώπων. Έτσι, η κράτηση για διάστημα από έναν έως τρεις μήνες κρίθηκε αντίθετη με το άρθρο 3 (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *Σιάσιος κ.λπ. κατά Ελλάδος*, παρ. 32, *Βαφειάδης κατά Ελλάδος*, παρ. 35-36, *Shunaev κατά Ελλάδος*, παρ. 39, *Tabesh κατά Ελλάδος*, παρ. 43, *Εφραιμίδη κατά Ελλάδος*, παρ. 41, *Ασλάνης κατά Ελλάδος*, παρ. 39, *Αδαμαντίδης κατά Ελλάδος*, παρ. 33, και *Καβούρης κ.λπ. κατά Ελλάδος*, παρ. 38).

41. Όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε επί 52 ημέρες στο Αστυνομικό Τμήμα Ζωγράφου, ένα κατάστημα που, ως

εκ του σχεδιασμού του, δεν διέθετε τις αναγκαίες υποδομές για παρατεταμένες περιόδους κράτησης.

42. Έχοντας υπόψη τη νομολογία του σχετικά με το θέμα και τα στοιχεία που κατέθεσαν οι διάδικοι, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν προέβαλε κανένα στοιχείο ή επιχείρημα ικανό να πείσει το Δικαστήριο να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα υπόθεση από αυτό που είχε καταλήξει στις προαναφερθείσες υποθέσεις. Οι παραπάνω σκέψεις αρκούν ώστε το Δικαστήριο να συμπεράνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης λόγω των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος στο Αστυνομικό Τμήμα Ζωγράφου.

II. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 παρ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

43. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι η κράτησή του υπήρξε αυθαίρετη, κατά παράβαση του άρθρου 5 παρ. 1 της Σύμβασης, τα σχετικά σημεία της οποίας προβλέπουν τα εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν. Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του ειμή εις τας ακόλουθους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν:

...

στ. εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου επί σκοπώ όπως εμποδισθή από του να εισέλθη παρανόμως εν τη χώρα, ή εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως.»

A. Επί του παραδεκτού

44. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το παράπονο αυτό δεν είναι προδήλως αβάσιμο κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 εδ. α' της Σύμβασης. Επιπλέον, σημειώνει ότι δεν είναι απαράδεκτο για άλλους λόγους. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

45. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η κράτησή του υπήρξε παράνομη για διαφόρους λόγους: πρώτον, οι εθνικές αρχές επέδειξαν κακή πίστη όταν τον έθεσαν υπό κράτηση, καθώς η απομάκρυνσή του στη Συρία ήταν και παρέμεινε αδύνατη, συνεπώς η κράτησή του ήταν άσκοπη. Οι εθνικές αρχές γνώριζαν αυτό το γεγονός, όπως αποδεικνύεται και από την εγκύκλιο της Ελληνικής Αστυνομίας που είχε εκδοθεί το ίδιο έτος, σύμφωνα με

την οποία οι Σύροι δεν έπρεπε να τίθενται υπό κράτηση και όσοι βρίσκονταν ήδη υπό κράτηση έπρεπε να αφεθούν ελεύθεροι. Αντίθετα, στην περίπτωση του οι εθνικές αρχές εφάρμοσαν μια πρακτική σχεδόν αυτόματης κράτησης, παρόλο που η απέλασή του ήταν αδύνατη, με αποτέλεσμα η κράτησή του να καθίσταται αυθαίρετη. Την πρακτική αυτή των εθνικών αρχών είχαν επισημάνει και επικρίνει πολλές εθνικές και διεθνείς οργανώσεις. Ο προσφεύγων επανέλαβε αυτά τα επιχειρήματα σε πολλές περιπτώσεις, ενώπιον του διοικητή του αστυνομικού τμήματος όπου κρατήθηκε και ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων στα οποία κατέθεσε τις αντιρρήσεις του κατά της κράτησής του. Επιπλέον, παρόλο που στην αρχή δεν είχε μαζί του τα έγγραφα ταυτότητάς του ώστε να αποδείξει την υπηκοότητά του, οι εθνικές αρχές ποτέ δεν αμφισβήτησαν ότι προερχόταν από τη Συρία. Ο προσφεύγων επικαλέστηκε την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Tabesh κατά Ελλάδος*, θεωρώντας ότι τα συμπεράσματά της έχουν ευθεία εφαρμογή στην περίπτωση του. Επίσης, υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τη διαταγή κράτησής του, τέθηκε υπό κράτηση για αδιευκρίνιστους λόγους δημόσιας τάξης, γεγονός που συνιστά ένα ακόμα στοιχείο αυθαιρεσίας.

46. Δεύτερον, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η κράτησή του υπήρξε παράνομη διότι κρατήθηκε για πάνω από πέντε ημέρες, δηλ. από τις 25 Σεπτεμβρίου 2013 έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2013, χωρίς να του επιδοθεί η απόφαση κράτησης. Η απόφαση που τελικά του επιδόθηκε είχε χρονολογηθεί αναδρομικά και ήταν γραμμένη στα ελληνικά, γλώσσα που δεν καταλαβαίνει.

47. Τέλος, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι συνθήκες κράτησής του υπήρξαν ασυμβίβαστες με το σκοπό της κράτησής του, το καθεστώς του ως αιτούντος άσυλο και την πνευματική και ψυχική του υγεία. Επίσης, ισχυρίζεται ότι οι εθνικές αρχές δεν έλαβαν υπόψη ότι το μόνο του έγκλημα ήταν ότι είχε εισέλθει παράνομα στη χώρα από ανάγκη και λόγω των συστημικών αστοχιών της διαδικασίας ασύλου που ίσχυε τότε στην Ελλάδα. Σε κάθε περίπτωση, η εκτέλεση της ποινής που του επιβλήθηκε είχε ανασταλεί, και συνεπώς δεν έπρεπε να υποστεί οποιεσδήποτε συνέπειες εξ αυτού του λόγου.

48. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε από τις 21 Σεπτεμβρίου 2013 έως τις 13 Νοεμβρίου 2013 εν αναμονή της απέλασής του. Ισχυρίζεται ότι η κράτησή του υπήρξε σύμφωνη με το εθνικό δίκαιο, και συγκεκριμένα

τα άρθρα 76 και 83 του ν. 3386/2006, καθώς είχε εισέλθει παράνομα στη χώρα και επίσης κρίθηκε επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, δεδομένου ότι καταδικάστηκε για χρήση πλαστού εγγράφου, ψευδή ανωμοτί κατάθεση και παράνομη είσοδο στη χώρα. Κατά τη γνώμη της Κυβέρνησης, το μέτρο της κράτησης ήταν αναγκαίο καθώς ο προσφεύγων δεν είχε στη διάθεσή του ταξιδιωτικά έγγραφα που να αποδεικνύουν την ταυτότητά του και δεν διέθετε γνωστή διεύθυνση κατοικίας. Ως εκ τούτου, εάν αφηνόταν ελεύθερος, θα ήταν αδύνατον να του επιδοθούν οι αποφάσεις που τον αφορούσαν.

49. Η κράτηση του προσφεύγοντος υπήρξε επίσης αναγκαία για την ταχεία εξέταση της αίτησης ασύλου του, αλλά και επειδή ήταν επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια βάσει των άρθρων 13 παρ. 2 εδ. β' και γ' και 13 παρ. 4 του Π.Δ. 114/2010. Η Κυβέρνηση εφιστά την προσοχή του Δικαστηρίου στο γεγονός ότι, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, με την κατάθεση αίτησης ασύλου αναστέλλεται μεν η εκτέλεση απόφασης απέλασης, αλλά όχι και η εκτέλεση απόφασης κράτησης. Παραπέμπει σε μια σειρά αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά της Ελλάδος στις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι η κατάθεση αίτησης ασύλου δεν καθιστά την κράτηση αυθαίρετη. Σε κάθε περίπτωση, ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος στις 13 Νοεμβρίου 2013, δηλ. 26 ημέρες μετά την κατάθεση της αίτησης ασύλου. Ενόψει των προαναφερθέντων παραγόντων, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η καλή πίστη των εθνικών αρχών σχετικά με την έκδοση των αποφάσεων βάσει των οποίων κρατήθηκε ο προσφεύγων.

50. Όσον αφορά τη διάρκεια της κράτησης του προσφεύγοντος εν αναμονή της απέλασής του, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, μια περίοδος δύο ή τριών μηνών δεν μπορεί να θεωρηθεί υπερβολική για την ολοκλήρωση των διοικητικών διατυπώσεων που απαιτούνται για την απέλαση ενός αλλοδαπού. Συνεπώς, η διάρκεια της κράτησης του προσφεύγοντος – ένας μήνας και 22 μέρες – εμπίπτει στα όρια του άρθρου 13 του Π.Δ. 114/2010 και δεν μπορεί να θεωρηθεί υπερβολική με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου.

51. Τέλος, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι από την ενδελεχή εξέταση της δικογραφίας που αφορά τον προσφεύγοντα προκύπτει ότι έτυχε όλων των διαδικαστικών και ουσιαστικών εγγυήσεων, τηρήθηκαν όλες οι προθεσμίες και επιδόθηκαν στον

προσφεύγοντα όλες οι σχετικές αποφάσεις εντός των νόμιμων προθεσμιών και σε γλώσσα που καταλαβαίνει (ελληνικά).

2. *Η εκτίμηση του Δικαστηρίου*

52. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κράτηση του προσφεύγοντος σε αστυνομικό τμήμα το Σεπτέμβριο του 2013 συνιστά «στέρηση της ελευθερίας» και ότι η σύλληψη και κράτησή του εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. στ' της Σύμβασης.

53. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 5 παρ. 1 εδ. στ' της Σύμβασης δεν απαιτεί να θεωρείται εύλογα αναγκαία η κράτηση ενός προσώπου ενόψει της απέλασής του, π.χ. για να προληφθεί η διάπραξη αδικημάτων ή η διαφυγή του (βλ. *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, παρ. 112, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V). Μέτρο στέρησης της ελευθερίας δικαιολογείται βάσει του δεύτερου σκέλους του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. στ' μόνον εφόσον βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία απέλασης ή έκδοσης. Σε περίπτωση που η διαδικασία δεν διεξάγεται με τη δέουσα επιμέλεια, η κράτηση παύει να είναι επιτρεπτή βάσει του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. στ' (βλ. *A. κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. προσφυγής 3455/05, παρ. 170, ECHR 2009, με περαιτέρω παραπομπές). Το Δικαστήριο επίσης επαναλαμβάνει ότι η στέρηση της ελευθερίας βάσει του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. στ' της Σύμβασης πρέπει να είναι σύμφωνη με τους ουσιαστικούς και δικονομικούς κανόνες του εθνικού δικαίου. Όμως, η τήρηση της εθνικής νομοθεσίας δεν αρκεί: το άρθρο 5 παρ. 1 επίσης απαιτεί το μέτρο στέρησης της ελευθερίας να συνάδει με το σκοπό της προστασίας του ατόμου από την αυθαιρεσία. Η έννοια της «αυθαιρεσίας» του άρθρου 5 παρ. 1 υπερβαίνει την απλή μη συμμόρφωση προς την εθνική νομοθεσία, συνεπώς η στέρηση της ελευθερίας, αν και νόμιμη βάσει του εθνικού δικαίου, μπορεί εντούτοις να είναι αυθαίρετη και, ως εκ τούτου, αντίθετη με τη Σύμβαση. Προκειμένου να μη χαρακτηριστεί αυθαίρετη βάσει του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. στ' της Σύμβασης, η κράτηση πρέπει να γίνεται με καλή πίστη και να συνδέεται στενά με τους λόγους κράτησης που επικαλείται η Κυβέρνηση, ο χώρος και οι συνθήκες κράτησης πρέπει να είναι κατάλληλοι και η διάρκεια της κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει το χρόνο που χρειάζεται εύλογα για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός (βλ. *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. προσφυγής 13229/03, παρ. 74, ECHR 2008, *Azimov κατά Ρωσίας*, αριθ. προσφυγής 67474/11, παρ.

161, 18 Απριλίου 2013, και *L.M. κ.λπ. κατά Ρωσίας*, αριθ. προσφυγών 40081/14 και άλλες δύο, παρ. 46, 15 Οκτωβρίου 2015).

54. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, καθώς το άρθρο 5 παρ. 1 εδ. στ' απαιτεί να «εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως», η απομάκρυνση του θιγόμενου προσώπου πρέπει να συνιστά ρεαλιστική προοπτική (βλ. *Louled Massoud κατά Μάλτας*, αριθ. προσφυγής 24340/08, παρ. 69, 27 Ιουλίου 2010, προαναφερθείσα *A. κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 167, *Amie κ.λπ. κατά Βουλγαρίας*, αριθ. προσφυγής 58149/08, παρ. 77, 12 Φεβρουαρίου 2013, και *Mikolenko κατά Εσθονίας*, αριθ. προσφυγής 10664/05, παρ. 68, 8 Οκτωβρίου 2009).

55. Όσον αφορά τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο σημειώνει πρώτον ότι η στέρηση της ελευθερίας του προσφεύγοντος βασιζόταν στο άρθρο 76 του ν. 3386/2005 και είχε σκοπό να εμποδίσει την παράνομη παραμονή του στην ελληνική επικράτεια και να εγγυηθεί την ενδεχόμενη απέλασή του. Ως εκ τούτου, η κράτηση του προσφεύγοντος ήταν σύμφωνη με το γράμμα του εθνικού δικαίου.

56. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι στις 8 Οκτωβρίου 2013 ο προσφεύγων κατέθεσε αντιρρήσεις κατά της κράτησής του ενώπιον του αρμόδιου Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ισχυριζόμενος ότι η κράτησή του ήταν παράνομη καθώς η απέλασή του στη Συρία ήταν αδύνατη δεδομένου ότι οι εχθροπραξίες μαίνονταν στη χώρα αυτή. Όμως, τη στιγμή εκείνη δεν προσκόμισε έγγραφο που να αποδεικνύει τη συριακή του υπηκοότητα. Επανέλαβε το επιχείρημα περί αδυναμίας απέλασής του στη Συρία σε τουλάχιστον άλλες δύο περιπτώσεις, στις 23 Οκτωβρίου 2013 και στις 8 Νοεμβρίου 2013, παραπέμποντας, μεταξύ άλλων, στην εγκύκλιο που είχε εκδώσει η Ελληνική Αστυνομία, βάσει της οποίας οι Σύροι υπήκοοι που βρίσκονταν υπό κράτηση αφήνονταν ελεύθεροι. Στις περιπτώσεις αυτές ο προσφεύγων είχε ήδη καταθέσει το συριακό του διαβατήριο στις αρμόδιες αρχές ώστε να αποδείξει τη συριακή του υπηκοότητα. Η κράτηση του προσφεύγοντος έληξε στις 12 Νοεμβρίου 2013 αφού εγκρίθηκε η αίτηση ασύλου που είχε καταθέσει, καθιστώντας αδύνατη την απέλασή του.

57. Παρ' όλα αυτά, κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, θα έπρεπε να είναι επαρκώς σαφές στις εθνικές αρχές ήδη από τις 23 Οκτωβρίου 2013, όταν ο προσφεύγων κατέθεσε το συριακό του διαβατήριο στο εθνικό δικαστήριο, ότι η απομάκρυνσή του

ήταν αδύνατη και θα παρέμενε απίθανη ενόψει της επιδείνωσης της σύρραξης στη Συρία (στο ίδιο πνεύμα, βλ. τις διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *L.M. κ.λπ. κατά Ρωσίας*, παρ. 148, και στην υπόθεση *S.K. κατά Ρωσίας*, αριθ. προσφυγής 52722/15, παρ. 115, 14 Φεβρουαρίου 2017). Το Δικαστήριο θεωρεί κατανοητό ότι ο προσφεύγων δεν ήταν δυνατόν να αφεθεί ελεύθερος απλά και μόνο επειδή ισχυριζόταν ότι είναι Σύρος υπήκοος, όμως οι αρχές γνώριζαν την υπηκοότητά του μετά τις 23 Οκτωβρίου 2013 και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να τους είχε γίνει σαφές από αυτή την ημερομηνία ότι η απέλασή του ήταν αδύνατον να προχωρήσει. Αυτό ισχύει ιδίως αν λάβει κανείς υπόψη ότι τον Απρίλιο του 2013 η Ελληνική Αστυνομία είχε εκδώσει εγκύκλιο με την οποία αναστελλόταν η εκτέλεση αποφάσεων κράτησης Σύρων υπηκόων που είχαν εισέλθει παράνομα στη χώρα, ανεξαρτήτως αν είχαν καταθέσει αίτηση ασύλου (βλ. παραπάνω παρ. 28).

58. Το Δικαστήριο επιπλέον λαμβάνει υπόψη ότι ο προσφεύγων, σε δύο περιπτώσεις μετά την κατάθεση του συριακού διαβατηρίου του στις εθνικές αρχές, υποστήριξε ότι η απέλασή του δεν ήταν δυνατή, παραπέμποντας τόσο στη νομολογία του Δικαστηρίου όσο και στην εγκύκλιο που είχε εκδώσει η Ελληνική Αστυνομία. Παρ' όλα αυτά, αφέθηκε ελεύθερος μόνον αφού του χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα, 21 ημέρες μετά την κατάθεση του συριακού διαβατηρίου του, παρόλο που οι αρχές είχαν ενημερωθεί επίσημα από τις 23 Οκτωβρίου 2013, όταν κατέθεσε τις δεύτερες αντιρρήσεις του, ότι η απέλασή του δεν ήταν δυνατόν να προχωρήσει (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, *Mathloom κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 4883/07, παρ. 70, 24 Απριλίου 2012). Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβαλλόταν στις εθνικές αρχές μετά τις 23 Οκτωβρίου 2013 να εξετάσουν εναλλακτικά μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν σε σχέση με τον προσφεύγοντα (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Azimov κατά Ρωσίας*, παρ. 173). Όμως, δεν επανεξετάστηκε ποτέ αν η κράτησή του ήταν σκόπιμη προκειμένου να εξασφαλιστεί η απομάκρυνσή του στη Συρία (βλ. επίσης τις διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην παρακάτω παρ. 72).

59. Το Δικαστήριο σημειώνει το επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι ο προσφεύγων δεν διέθετε ταξιδιωτικά έγγραφα ή έγγραφα ταυτότητας και, για το λόγο αυτό, οι εθνικές αρχές αδυνατούσαν να εξακριβώσουν τις πληροφορίες που τους είχε παράσχει ή να του επιδώσουν έγγραφα σχετικά με την κατάστασή του. Όμως, το Δικαστήριο σημειώνει

ότι η υπηκοότητά του δεν αμφισβητήθηκε ποτέ μετά τις 23 Οκτωβρίου 2013, ημερομηνία κατάθεσης του συριακού διαβατηρίου από τον προσφεύγοντα. Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο στη δικογραφία που να μπορεί να κάνει το Δικαστήριο να πιστέψει ότι οι εθνικές αρχές είχαν οποιαδήποτε αμφιβολία μετά την ημερομηνία αυτή σχετικά με την πραγματική υπηκοότητα του προσφεύγοντος, ή που να δείχνει ότι κινήθηκε οποιαδήποτε διαδικασία για την ταυτοποίησή του. Επιπλέον, δεν φαίνεται να υπάρχει καμία ένδειξη ότι ο προσφεύγων αρνήθηκε να συνεργαστεί με τις εθνικές αρχές.

60. Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. στ' της Σύμβασης λόγω της κράτησης του προσφεύγοντος από τις 23 Οκτωβρίου 2013 και εξής.

III. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 παρ. 4 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

61. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης ότι δεν διέθετε μια αποτελεσματική προσφυγή με την οποία θα μπορούσε να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της κράτησής του, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5 παρ. 4 της Σύμβασης, σύμφωνα με το οποίο:

«4. Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, ίνα τούτο αποφασίση εντός βραχείας προσθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως.»

A. Επί του παραδεκτού

62. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το παράπονο αυτό δεν είναι προδήλως αβάσιμο κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 εδ. α' της Σύμβασης. Επιπλέον, σημειώνει ότι δεν είναι απαράδεκτο για άλλους λόγους. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

63. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η προσφυγή που είχε στη διάθεσή του, δηλ. η κατάθεση αντιρρήσεων κατά της κράτησής του, δεν ήταν αποτελεσματική για διάφορους λόγους. Πρώτον, οι αποφάσεις με ημερομηνίες 25 Σεπτεμβρίου 2013 και 18 Οκτωβρίου 2013 του κοινοποιήθηκαν στις 30 Σεπτεμβρίου 2013 και στις 8 Νοεμβρίου 2013, και μόνο στα ελληνικά. Ως εκ τούτου, στερήθηκε του δικαιώματος πρόσβασης στην προσφυγή, η οποία ήταν διαθέσιμη μόνο θεωρητικά στην κρινόμενη υπόθεση.

64. Επιπλέον, ο προσφεύγων επισημαίνει μια σειρά ελαττωμάτων στη διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, παραπονείται ότι δεν μπορούσε να συμμετάσχει αυτοπροσώπως στη διαδικασία, αλλά μόνο να εκπροσωπηθεί από δικηγόρο. Δεν είχε πρόσβαση σε νομική αρωγή και δεν ενημερώθηκε για τη δυνατότητα αυτή. Επιπλέον, η εξέταση των αντιρρήσεων από τη διοικητική δικαστή δεν κάλυψε επαρκώς τη διάσταση των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος. Με τις αντιρρήσεις του ο προσφεύγων κάλεσε χωρίς αποτέλεσμα τη διοικητική δικαστή να επισκεφθεί το χώρο όπου κρατήθηκε. Επίσης, υποστηρίζει ότι δεν χωρούσε έφεση κατά των αποφάσεων που εκδόθηκαν, ανεξαρτήτως των πραγματικών ή νομικών σφαλμάτων που μπορεί να περιείχαν. Ο μόνος τρόπος να τις προσβάλει ήταν να ζητήσει από την ίδια δικαστή να ανακαλέσει τις εν λόγω αποφάσεις επικαλούμενος νέα πραγματικά περιστατικά, κάτι που στη δική του περίπτωση αποδείχθηκε αναποτελεσματικό.

65. Ο προσφεύγων επίσης ισχυρίζεται ότι ακόμα και αν οι αντιρρήσεις του κατά της κράτησής του είχαν γίνει δεκτές από το εθνικό δικαστήριο, θα είχε αφεθεί ελεύθερος και θα του είχε δοθεί προθεσμία 30 ημερών για να αναχωρήσει από την Ελλάδα και να επιστρέψει οικειοθελώς στη χώρα καταγωγής του, κάτι που στην περίπτωση του ήταν αδύνατον.

66. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η κατάθεση αντιρρήσεων κατά των αποφάσεων – ένδικο μέσο προβλεπόμενο από το εθνικό δίκαιο – ήταν μια διαθέσιμη και αποτελεσματική προσφυγή, όπως έχει επιβεβαιωθεί από σειρά αποφάσεων του Δικαστηρίου (βλ. *S.B. κατά Ελλάδος* (dec.), αριθ. προσφυγής 73544/2011, 8 Ιουλίου 2014). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 3 του ν. 3386/2005, υπήκοος τρίτης χώρας που κρατείται εν αναμονή της απέλασής του έχει δικαίωμα να προσβάλει τη νομιμότητα της απόφασης με την οποία διατάχθηκε η κράτησή του καταθέτοντας αντιρρήσεις στο διοικητικό πρωτοδικείο. Μετά την τροποποίηση αυτή της νομικής διάταξης με τον ν. 3900/2010, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 1 Ιανουαρίου 2011, ο δικαστής που εκδικάζει τις αντιρρήσεις έχει την εξουσία να εξετάσει όλες τις διαστάσεις της κράτησης του υπηκόου τρίτης χώρας, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών κράτησής του και, σε περίπτωση που είναι και αιτών άσυλο, εάν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 13 του Π.Δ. 114/2010.

67. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων έκανε δύο φορές χρήση της διαθέσιμης προσφυγής καταθέτοντας αντιρρήσεις στο διοικητικό πρωτοδικείο κατά των αποφάσεων με τις οποίες διατάχθηκε η κράτησή του και η συνέχιση της κράτησής του. Επιπλέον, κατέθεσε δύο φορές αίτηση ανάκλησης των αποφάσεων με τις οποίες απορρίφθηκαν οι αντιρρήσεις του. Σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, η αρμόδια δικαστής εξέτασε τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούσαν τη νομιμότητα της κράτησης και τις συνθήκες κράτησής του, και τις απέρριψε με πλήρες αιτιολογικό.

2. *Η εκτίμηση του Δικαστηρίου*

68. Όσον αφορά τις γενικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή του άρθρου 5 παρ. 4 της Σύμβασης σε υποθέσεις που περιλαμβάνουν παρόμοια ζητήματα με αυτά που εγείρονται στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παραπέμπει στη συναφή νομολογία του επί του θέματος (βλ. ειδικότερα *Dougoz κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 40907/98, παρ. 61, ECHR 2001-II, *S.D. κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 53541/07, παρ. 72, 11 Ιουνίου 2009, και *Herman και Serazadishvili κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγών 26418/11 και 45884/11, παρ. 71, 24 Απριλίου 2014). Ειδικότερα, το άρθρο 5 παρ. 4 δεν επιβάλλει υποχρέωση στο δικαστήριο που εξετάζει μια προσφυγή κατά κράτησης να αντιμετωπίσει κάθε επιχείρημα που περιλαμβάνεται στους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος. Ωστόσο, το δικαστήριο δεν μπορεί να αντιμετωπίζει ως άσχετα ή να παραβλέπει συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται ο κρατούμενος και που μπορούν να θέσουν εν αμφιβόλω την εκπλήρωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων της «νομιμότητας», κατά την έννοια της Σύμβασης, της στέρησης της ελευθερίας (*Nikolova κατά Βουλγαρίας* [GC], αριθ. προσφυγής 31195/96, παρ. 61, ECHR 1999-II).

69. Το Δικαστήριο σημειώνει κατ' αρχάς ότι, σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 4 και 5 του ν. 3386/2005, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 55 παρ. 2 του ν. 3900/2010, ο διοικητικός δικαστής που είναι αρμόδιος να εξετάσει τις αντιρρήσεις προσώπου που έχει τεθεί υπό κράτηση εν αναμονή της απέλασής του δεν περιορίζεται να εξετάσει μόνο αν ο κρατούμενος είναι επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ύποπτος φυγής: ο δικαστής μπορεί πλέον να «διαφωνήσει ως προς την κράτησή του» και να εξετάσει οποιοδήποτε ζήτημα που ανακύπτει από την κράτηση, συμπεριλαμβανομένων των

συγκεκριμένων και τεκμηριωμένων ισχυρισμών του κρατουμένου σχετικά με την κατάσταση της υγείας και την ηλικία του, και αυτών που αφορούν το συνωστισμό, τις συνθήκες που δικαιολογούν την κράτηση και τη δυνατότητα φιλοξενίας του ενδιαφερομένου σε χώρο όπου μπορούν να τον βρουν οι αρχές. Όταν ενδείκνυται, ο δικαστής διατάσσει να αφεθεί ελεύθερος ο κρατούμενος ή να μεταφερθεί σε κέντρο κράτησης που προσφέρει καλύτερες συνθήκες κράτησης (βλ. *M.D. κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 60622/11, παρ. 65, 13 Νοεμβρίου 2014).

70. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αντιρρήσεις του προσφεύγοντος απορρίφθηκαν με τις από 10 Οκτωβρίου, 25 Οκτωβρίου και 13 Νοεμβρίου 2013 αποφάσεις. Στην πρώτη απόφαση, της 10ης Οκτωβρίου 2013, η Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε την υπηκοότητά του, καθώς δεν διέθετε διαβατήριο ή άλλο έγγραφο. Στη δεύτερη απόφαση, της 25ης Οκτωβρίου 2013, η Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών δεν έκανε καμία αναφορά στη συριακή υπηκοότητα του προσφεύγοντος, παρόλο που αυτός είχε εν τω μεταξύ προσκομίσει το διαβατήριό του, ή στο αν ήταν δυνατόν να προχωρήσει η απέλασή του. Απέρριψε το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι δεν ήταν ύποπτος φυγής και ότι διέθετε γνωστή διεύθυνση κατοικίας, κρίνοντας ότι, ενόψει των προηγούμενων αξιόποινων πράξεών του (χρήση πλαστού διαβατηρίου), μπορούσε να αλλάξει διεύθυνση ώστε να αποφύγει τον εντοπισμό του από τις εθνικές αρχές. Ομοίως, με την από 13 Νοεμβρίου 2013 απόφασή της, η Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών δεν έκανε καμία αναφορά στο επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι η απέλαση του δεν ήταν δυνατή και απέρριψε τις αντιρρήσεις του για το λόγο ότι ο προσφεύγων είχε διαπράξει έγκλημα που μπορούσε να επηρεάσει τις διεθνείς σχέσεις της χώρας, και συγκεκριμένα εισήλθε στη χώρα με πλαστό διαβατήριο.

71. Εν τούτοις, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων, στις αντιρρήσεις που κατέθεσε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών στις 22 Οκτωβρίου και 8 Νοεμβρίου 2013, δηλ. στις δύο διαδικασίες που κίνησε αφού είχε καταθέσει το διαβατήριό του στις εθνικές αρχές, υποστήριξε ότι η απέλασή του δεν ήταν δυνατή λόγω της συνέχισης και επιδείνωσης της σύρραξης στη Συρία. Αναφέρθηκε σχετικά στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Tabesh κατά Ελλάδος*

και επικαλέστηκε την εγκύκλιο της Ελληνικής Αστυνομίας βάσει της οποίας οι Σύροι υπήκοοι αφέθηκαν ελεύθεροι.

72. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η τροποποίηση του άρθρου 76 του ν. 3386/2005 και η ύπαρξη σχετικής νομολογίας των εθνικών δικαστηρίων – νομολογίας που, σε ορισμένες περιπτώσεις, εξέταζε εις βάθος τη νομιμότητα της κράτησης αλλοδαπών ενόψει απέλασης και, όπου ενδεικνυόταν, διέτασσε να αφεθούν ελεύθεροι – σκοπό έχουν να ενισχύσουν τις εγγυήσεις που πρέπει να απολαμβάνουν οι υπό απέλαση κρατούμενοι. Όμως, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, ο προσφεύγων δεν έτυχε εξέτασης της νομιμότητας της κράτησής του σε επαρκή βαθμό που να αντανακλά τις δυνατότητες που προσφέρει η διάταξη του άρθρου 76 παρ. 5 μετά την τροποποίησή της, όπως αποδεικνύεται από άλλες αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *M.D. κατά Ελλάδος*, παρ. 68). Αυτό ισχύει ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι το επιχείρημα του προσφεύγοντος ήταν ικανό να θέσει εν αμφιβόλω την εκπλήρωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων της «νομιμότητας», κατά την έννοια της Σύμβασης, της στέρησης της ελευθερίας του. Κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, το επιχείρημα αυτό έπρεπε να αντιμετωπιστεί από τα εθνικά δικαστήρια.

73. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κρίνει ότι, στην παρούσα υπόθεση, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 4 της Σύμβασης αναφορικά με τις αντιρρήσεις που κατέθεσε ο προσφεύγων στις 23 Οκτωβρίου και τις 8 Νοεμβρίου 2013.

IV. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

74. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει τα εξής:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Αποζημίωση

75. Ο προσφεύγων ζητά τα ποσά των 20.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης για την παραβίαση των δικαιωμάτων του βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης και 12.000 ευρώ για καθεμιά από τις κριθείσες παραβιάσεις του άρθρου 5, δηλ. συνολικά 44.000 ευρώ.

76. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί αυτές τις αξιώσεις, υποστηρίζοντας ότι το ποσό είναι υπερβολικό ενόψει των περιστάσεων της υπόθεσης και της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας. Κατά τη γνώμη της Κυβέρνησης, η διαπίστωση παραβίασης συνιστά επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Σε κάθε περίπτωση, εάν το Δικαστήριο επιθυμεί να επιδικάσει κάποιο ποσό στον προσφεύγοντα, αυτό δεν θα πρέπει να υπερβεί τα 2.000 ευρώ.

77. Το Δικαστήριο κρίνει ότι οι περιστάσεις που το οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 και του άρθρου 5 παρ. 1 και 4 της Σύμβασης στην παρούσα υπόθεση είναι τέτοιες που πρέπει να προκάλεσαν στον προσφεύγοντα αγωνία και πόνο, για τα οποία δεν είναι δυνατόν να αποζημιωθεί μόνο με τη διαπίστωση παραβίασης. Κατά δίκαιη κρίση, όπως απαιτείται από το άρθρο 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα ποσό 4.000 ευρώ ως αποζημίωση λώγω ηθικής βλάβης, συν τους τόκους κατά τους οποίους μπορεί να προσανζηθεί το ποσό αυτό.

B. Δικαστικά έξοδα

78. Ο προσφεύγων επίσης ζητά το ποσό των 2.400 ευρώ για τα έξοδα που πραγματοποίησε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, συν τους τόκους που μπορεί να χρεωθούν στη δικηγόρο του για το ποσό αυτό, βάσει ιδιωτικού συμφωνητικού παροχής υπηρεσιών που συνήψε με την αντιπρόσωπό του στις 3 Οκτωβρίου 2013. Σύμφωνα με τους όρους του συμφωνητικού, σε περίπτωση που το Δικαστήριο διαπιστώσει παραβίαση της Σύμβασης, ο προσφεύγων οφείλει να πληρώσει στην αντιπρόσωπό του 2.400 ευρώ συν 10% του ποσού που θα του επιδικάσει το Δικαστήριο. Σε περίπτωση που δεν διαπιστωθεί παραβίαση, η δικηγόρος βαρύνεται η ίδια με τα έξοδα. Ο προσφεύγων επίσης υποστηρίζει ότι το ποσό δεν μπορεί να θεωρηθεί υπερβολικό δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον Κώδικα περί Δικηγόρων, η ωριαία αποζημίωση για την εργασία δικηγόρου είναι 98 ευρώ. Επίσης, ζητά να κατατεθεί το ποσό αυτό απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της δικηγόρου του.

79. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αποζημίωση για δικαστικά έξοδα χωρεί μόνο επί τεκμηριωμένων απαιτήσεων και, ως εκ τούτου, ισχυρίζεται ότι η αίτηση του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί. Εν προκειμένω, ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων δεν προσκόμισε τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν ότι όντως

πραγματοποίησε αυτά τα έξοδα. Σε κάθε περίπτωση, βρίσκει την απαίτηση υπερβολική και αδικαιολόγητη, ιδίως ενόψει του γεγονότος ότι δεν διεξήχθη προφορική διαδικασία. Επίσης, επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τον Κώδικα περί Δικηγόρων, η αμοιβή του δικηγόρου συμφωνείται ελεύθερα μεταξύ των μερών και η ωριαία χρέωση των 80 ευρώ – και όχι 98 ευρώ, όπως εσφαλμένα υποστηρίζει ο προσφεύγων – ισχύει μόνον όταν δεν υπάρχει τέτοια συμφωνία. Συνεπώς, ο προσφεύγων θα μπορούσε να έχει συμφωνήσει αμοιβή χαμηλότερη από το ποσό αυτό.

80. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του, δικαστικά έξοδα επιδικάζονται στον προσφεύγοντα μόνο στο βαθμό που αποδεικνύεται ότι ήταν πραγματικά, αναγκαία και εύλογα (βλ. π.χ. *X. κ.λπ. κατά Αυστρίας* [GC], αριθ. προσφυγής 19010/07, παρ. 163, 19 Φεβρουαρίου 2013). Σύμφωνα με τον Κανόνα 60 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, κάθε απαίτηση δίκαιης ικανοποίησης πρέπει να είναι αναλυτική και να υποβάλλεται γραπτώς μαζί με τα σχετικά δικαιολογητικά ή παραστατικά, διαφορετικά το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την απαίτηση συνολικά ή εν μέρει. Στην προκείμενη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων συνήψε συμφωνητικό με τη δικηγόρο του σχετικά με την αμοιβή της, το οποίο εξομοιώνεται με σύμβαση αμοιβής υπό την προϋπόθεση ευνοϊκής έκβασης. Πρόκειται για μια σύμβαση σύμφωνα με την οποία ο πελάτης συμφωνεί να πληρώσει στο δικηγόρο αμοιβή ίση με ποσοστό του ποσού που τυχόν θα επιδικάσει το δικαστήριο στον πελάτη. Τέτοιες συμβάσεις, εφόσον είναι νομικά εκτελεστές, μπορεί να αποδεικνύουν ότι τα ζητούμενα ποσά είναι πράγματι πληρωτέα από τον προσφεύγοντα. Συμβάσεις αυτού του είδους – που γενούν υποχρεώσεις μόνο μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη – δεν μπορούν να δεσμεύουν το Δικαστήριο, το οποίο πρέπει να αξιολογήσει το επίπεδο των επιδικαστέων δικαστικών εξόδων όχι μόνο σε συνάρτηση με το αν τα έξοδα ήταν πραγματικά, αλλά και το αν υπήρξαν εύλογα (βλ. *Ιατρίδης κατά Ελλάδος* [GC], αριθ. προσφυγής 31107/96, παρ. 55, ECHR 2000-XI, και *Στεργιόπουλος κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 29049/12, παρ. 63, 7 Δεκεμβρίου 2017).

81. Έχοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του και τη νομολογία του, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει το ποσό των 1.500 ευρώ για δικαστικά έξοδα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Το ποσό αυτό θα κατατεθεί στον τραπεζικό λογαριασμό που υπέδειξε η αντιπρόσωπος του προσφεύγοντος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

82. Το Δικαστήριο θεωρεί αρμόζον οι τόκοι υπερημερίας να υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν 3 εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* απαράδεκτο το παράπονο βάσει του διαδικαστικού σκέλους του άρθρου 3 και παραδεκτή την υπόλοιπη προσφυγή.
2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.
3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 1 της Σύμβασης.
4. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 4 της Σύμβασης.
5. *Αποφασίζει*
 - (α) ότι το καθ' ου Κράτος οφείλει να πληρώσει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών αφότου η απόφαση καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:
 - (i) το ποσό των τεσσάρων χιλιάδων (4.000) ευρώ, συν τους φόρους κατά τους οποίους μπορεί να προσανζηθεί το ποσό αυτό, ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης,
 - (ii) το ποσό των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί ο προσφεύγων, για δικαστικά έξοδα, το οποίο θα κατατεθεί στον τραπεζικό λογαριασμό που υπέδειξε η αντιπρόσωπος του προσφεύγοντος,
 - (β) ότι από τη λήξη της προαναφερθείσας τρίμηνης προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση, θα πληρώνεται απλός τόκος επί των ανωτέρω ποσών ο οποίος θα υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
6. *Απορρίπτει* τα υπόλοιπα αιτήματα του προσφεύγοντος για δίκαιη ικανοποίηση.

Έγινε στα Αγγλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 21 Ιουνίου 2018 σύμφωνα με τον Κανόνα 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Renata Degener

Kristina Pardalos

Βοηθός ΓραμματέαςΠρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου πρωτοτύπου εγγράφου
Αθήνα, 18 Ιουλίου 2018

Ο μεταφραστής του Υπουργείου Εξωτερικών-Βασίλειος Δ. Μπελεκούκας